

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ**

РЕФЕРАТ

на

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітнього ступеня магістр

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО
ПІДХОДУ В НАВЧАННІ ДІТЕЙ ЕЛЕМЕНТАРНИХ
МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ**

Виконала: студентка II курсу, 602з. гр.
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітня програма: Дошкільна освіта.

Сокол Вікторія Сергіївна

Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент **І. Ю. Підлипняк**

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор
С.М.Гаврилюк

Умань-2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ ДІТЕЙ В ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
1.1. Стан досліджуваної проблеми в науково-педагогічній літературі	7
1.2. Реалізація індивідуально-диференційованого підходу до навчання дітей дошкільного віку в практиці роботи закладів дошкільної освіти	28
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ.	35
2.1. Забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до до формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку	35
2.2. Порівняльний аналіз результатів експериментальної роботи	59
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена концептуальним положенням сучасної теорії дошкільного виховання, спрямованої на використання потенційних можливостей розвитку кожної дитини, формування індивідуально-творчих здібностей уже на етапі дошкільного дитинства. Це передбачає диференціацію освітнього процесу відповідно до індивідуальних задатків, нахилів, здібностей, інтересів та потреб кожного вихованця, виявлення талантів, створення сприятливих умов для самовираження, самоствердження й самореалізації кожного індивіда.

У вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній науці проблема індивідуалізації та диференціації навчання досліджувалась у різних аспектах, а саме: висвітлення рівнів, форм і видів диференціації та її навчально-методичне забезпечення (Ю.К.Бабанський, В.І.Бондар, О.Я.Савченко); вивчення залежності між інформаційними і психічними явищами та психологічний аспект проблеми (Б.Г.Ананьєв, Л.С.Виготський, Д.Б.Ельконін, О.В.Запорожець, Г.К.Костюк); розробку змісту та методів діагностики розвитку дітей; визначення шляхів здійснення індивідуального та диференційованого підходу (В.К.Котило, С.Є.Кулачківська, О.Л.Кононко, С.О.Ладивір, Т.М.Степанова, К.Й.Щербакові); дослідження форм навчальної діяльності й методів навчання дошкільників (Л.В.Артемова, А.М.Богущ, З.Н.Борисова, Е.С.Вільчковський, З.П.Плохій, О.П.Усова).

У своєму дослідженні Т.М.Степанова подає шляхи індивідуалізації навчання основ математики. В експериментальній методиці авторка використовує метод випереджального навчання (для дітей з низьким і середнім рівнями сформованості математичних уявлень) та комп'ютерні ігри (для дітей з високим рівнем сформованості математичних уявлень). Це дає змогу врахувати наявний досвід дитини й індивідуалізувати навчальні завдання.

Отже, вчені всебічно обґрунтували необхідність і можливість оптимізації навчання шляхом здійснення індивідуально-диференційованого

підходу. У період дошкільного дитинства особливо переломним, багатим на новоутворення є старший вік. Найбільш суттєві зміни охоплюють пізнавальну, вольову, емоційну сфери старших дошкільників. Вони здатні діяти довільно, керувати своєю психічною діяльністю. Для їхньої пам'яті характерна довільність процесів запам'ятовування та відтворення. Мислення, хоч і залишається ще наочно-образним, але поступово стає словесним. З розвитком мислення нерозривно пов'язаний розвиток мовлення та уяви дошкільників.

Актуальність даної проблеми та потреби практики і зумовили вибір теми наукового дослідження: **«Забезпечення індивідуально-диференційованого підходу в навчанні дітей елементарних математичних уявлень».**

Мета дослідження – розкрити шляхи забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до формування математичних уявлень старших дошкільників у закладі дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

1. Вивчити стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі та в практиці роботи дошкільних закладів.

2. Визначити показники й критерії оцінки рівня сформованості математичних уявлень у дошкільників.

3. Розкрити шляхи забезпечення індивідуально-диференційованого підходу в навчанні дітей старшого дошкільного віку елементарних математичних уявлень та експериментально перевірити в практиці роботи ЗДО

Об'єкт дослідження – процес формування математичних уявлень у старших дошкільників.

Предмет дослідження – забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до формування математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку.

Методологічними засадами дослідження є: теорія розвивального навчання; принцип психолого-педагогічної науки щодо врахування вікових та індивідуальних особливостей; результати досліджень відомих вітчизняних та

зарубіжних психологів, дидактів та методистів про закономірності навчально-виховного процесу; концепція дошкільного виховання.

Для розв'язання поставлених задач використано теоретичні й емпіричні методи дослідження, а саме: аналіз та узагальнення літературних джерел, програм і методичних розробок з проблеми дослідження, прогнозування та моделювання педагогічних ситуацій; спостереження, анкетування, тестування, бесіди, узагальнення вітчизняного педагогічного досвіду; констатуючий, формуючий і контрольний експерименти.

Експериментальна база. Дослідження здійснювалося на протязі 2022-2023 років, на базі ЗДО № 15. м. Умані, Черкаської області.

Практичне значення дослідження полягає в розробці методичних рекомендацій, що містять діагностику рівня сформованості математичних уявлень, способи поєднання різних форм навчальної діяльності дітей і варіантні технології навчання. Матеріали дослідження можуть безпосередньо використовувати вихователі дошкільних закладів.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження доповідалися на всеукраїнських науково-практичних конференціях та проходили апробацію на базі ЗДО №15. Умані. Основний зміст дослідження викладено в матеріалах збірника студентських наукових робіт «Перші кроки на ниві наукових досліджень».

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи 90 сторінки. У роботі вміщено 9 таблиць. У списку використаних джерел 60 найменувань.

ВИСНОВКИ

Актуальність дослідження зумовлена концептуальним положенням сучасної теорії дошкільного виховання, спрямованої на використання потенційних можливостей розвитку кожної дитини, формування індивідуально-творчих здібностей уже на етапі дошкільного дитинства. Це передбачає диференціацію освітнього процесу відповідно до індивідуальних задатків, нахилів, здібностей, інтересів та потреб кожного вихованця, виявлення талантів, створення сприятливих умов для самовираження, самоствердження й самореалізації кожного індивіда.

Проблема індивідуалізації у навчанні та вихованні дітей дошкільного віку є однією з актуальних на сучасному етапі. Її теоретичною розробкою передбачений комплексний підхід до навчання, який поєднує фронтальні, колективні, групові та індивідуальні форми, методи й засоби. На сьогодні індивідуально-диференційована система навчання спирається на таке вихідне положення - пріоритет індивідуальності, самоцінності, самобутності дитини, як активного носія суб'єктивного досвіду.

Вчені всебічно обґрунтували необхідність і можливість оптимізації навчання шляхом здійснення особистісно орієнтованого навчання. Реалізація особистісно орієнтовано моделі навчання потребує від вихователя вміння здійснювати індивідуальний та диференційований підходи, враховувати індивідуальність кожної дитини. Індивідуально-диференційоване навчання є системою інноваційних підходів, яка забезпечує індивідуальний розвиток особистості

Відповідно першого завдання з'ясовано стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі та в практиці роботи дошкільних закладів.

З'ясовано, що ідея на якій базується процес оновлення моделі навчання дітей дошкільного віку, визнання пріоритету розвитку індивідуальності дитини декларується сучасними нормативними та програмовими документами у галузі дошкільної освіти, зокрема Базовим компонентом

дошкільної освіти в Україні, чинними у дошкільній освіті програмами виховання, навчання та розвитку дітей.

Вчені одноставні у своїх поглядах на необхідність і можливість оптимізації навчання дітей елементарним математичним поняттям шляхом здійснення особистісно орієнтованого навчання.

Індивідуалізації навчання трактується як організація навчального процесу, коли способи, прийоми і темп навчання вибираються з урахуванням індивідуальних відмінностей дітей, рівня розвитку їхніх здібностей до навчання. Вона ґрунтується на глибоких знаннях педагога індивідуальних можливостей особистості дитини (56, с. 202).

Відповідно другого завдання з'ясовано стан сформованості математичних уявлень дітей дошкільного віку.

З метою з'ясування стану здійснення індивідуально-диференційованого підходу до формування математичних уявлень дітей дошкільного віку проведено констатувальний експеримент.

У результаті дослідження встановлено, що рівень сформованості математичних уявлень у дошкільників можна оцінити за наявністю знань та вмінь, їх якісною характеристикою і діяльністю дитини під час виконання завдань. Основними критеріями оцінки є правильність і повнота, усвідомленість та осмисленість, міцність та дієвість математичних уявлень, характер діяльності дитини та критичність мислення в процесі виконання завдань.

У експериментальному дослідженні взяло участь 25 дітей ЕГ і 25 дітей КГ. ЗДОН № 5 м. Умані.

Проведене дослідження переконує в тому, що основними шляхами здійснення індивідуально-диференційованого підходу до формування математичних уявлень у дітей шостого року життя є: забезпечення належного рівня професійно-педагогічної готовності вихователя здійснювати індивідуально-диференційований підхід; вивчення індивідуальних особливостей (стану фізичного розвитку, рівня сформованості психічних

функцій пізнавальної сфери, розумової працездатності, научуваності), та рівня сформованості математичних уявлень у дітей; створення різнорівневої програми; розроблення та виготовлення дидактичних засобів, що дають змогу індивідуалізувати завдання і забезпечують продуктивність роботи всіх дітей; залучення батьків до навчально-виховної роботи з дітьми та організація освітнього процесу на діагностичній основі, різних рівнях складності; використання варіантних технологій навчання; урізноманітнення форм навчальної діяльності дітей та поєднання диференційованого підходу з індивідуальним.

Проведене дослідження, звичайно, не вичерпує всіх аспектів складної і багатогранної проблеми індивідуально-диференційованого підходу до навчання дошкільників. Подальше вивчення її передбачає висвітлення питань наступності сім'ї, дитячого закладу і школи щодо здійснення індивідуально-диференційованого підходу навчання дітей.